

Datum 2017-01-24
Diarienummer MN 2017-00003

Årsredovisning 2016

Miljönämnden 2016 (Uppföljning 2016)

1. Sammanfattning av verksamhetsåret 2016

Tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020) styr miljönämndens externa arbete för en bättre miljö och fler arbetstillfällen. Vilka insatser som får stöd preciseras i handlingsprogrammen för hållbara transporter, livsmedel och gröna näringar, hållbar energi samt handlingsplanen för resurseffektiva och giftfria produkter och tjänster. Miljönämnden har beviljat medel till totalt 43 projekt under året för en totalsumma på 23 mkr.

Miljönämnden redovisar en ekonomi i balans och ett positivt ekonomiskt resultat om 0,8 miljoner kronor för år 2016.

Under 2016 har flera stora processer i verksamheten nått delmål och avslutats. Förslag till strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 har behandlats i miljönämnden och beredningen för hållbar utveckling (BHU) och gått på remiss. Miljönämndens förslag om miljöplan 2017-2020 för VGR:s egna verksamheter har beslutats av regionfullmäktige. Nya handlingsprogram för Hållbara transporter, Hållbar energi och bioinnovation, Livsmedel och gröna näringar och Cirkulärt mode och hållbara miljöer har tagits fram och beslutats efter utvärdering.

I december fattade miljönämnden beslut om Kraftsamling Biogas 2017-2020 som en fortsättning på miljönämndens samlade satsningar på biogasutveckling i Västra Götaland.

I rollen som beställarnämnd har miljönämnden färdigställt en långsiktig utvecklingsplan för Botaniska trädgården ur beställarperspektiv och beslut har även fattats av regionfullmäktige om trädgårdens långsiktiga utveckling ur ett ägarperspektiv.

Prognosen för helårsresultatet och slutrapporteringen av miljöprogram 2014-2016 ser positiv ut. Mål inom målområden energi, produkter och avfall, livsmedel, kemikalier, läkemedel och lustgas har uppnåtts. Det slutgiltiga resultatet för 2016 av miljöprogrammets mål kommer att presenteras i regionfullmäktiges årsredovisning.

2. En starkare region med fortsatt satsning på kollektivtrafiken

2.2 Fokusområden

Göra Västra Götaland till modell för hållbar landsbygdsutveckling och samspel stad/land

Enligt miljönämndens detaljbudget för 2016 ska nämnden särskilt fokusera på att vidareutveckla pågående projekt samt initiera nya projekt genom deltagandet i kunskapscentret Mistra Urban Futures, satsningar på produktion, distribution och användning av biogas samt initiera åtgärder för hållbar stads- och landsbygdsutveckling inom ramen för Landsbygdsprogrammet.

- För att öka samspelet mellan stad och land, stärka det lokala kretsloppet samt ta tillvara avfall och återföra näring till jordbruket genom biogödsel, stöttar miljönämnden 2016-2017 genom projektmedel samverkan och erfarenhetsutbytet mellan över 20 kommuner och verksamheter som jobbar för ökad insamling och bättre kvalitet på matavfallet till biogasproduktion. **PÅGÅR**
- Genom programmet för biogasutveckling och miljönämndens stöd till Interreg-projektet Biogas 2020 har en tjänst för rådgivning och experthjälp skapats inom biogasproduktionens värdekedja för till exempel enskilda biogasanläggningar, energibolag, avfalls- och renhållningsbranschen, åkerier och övrig transportsektor samt lantbrukssektorn. **PÅGÅR**
- Inom ramen för programmet för biogasutveckling har miljönämnden medfinansierat flera projekt som syftar till att ta tillvara gödsel och restprodukter från lantbruket som resurs för produktion av biogas och biogödsel och därmed sluta kretsloppet av näringsämnen. **PÅGÅR**

3. Ett kraftfullt miljöarbete

3.1 Prioriterade mål

Klimatutsläppen från fossilbränsle i Västra Götaland samt verksamhetens direkta miljöpåverkan ska minska

Ett förslag till hur målet om ett fossilberoende Västra Götaland 2030 ska nås, har tagits fram utifrån underlagsmaterial samt en omfattande dialogprocess. Förslaget – strategiska vägval för ett gott liv i ett fossilberoende Västra Götaland 2030 - behandlades i miljönämnden och beredningen för hållbar utveckling (BHU), och skickades ut på remiss i juni. Remissinstanser har varit undertecknare av Klimatstrategin samt andra lokala, regionala och nationella aktörer i klimatarbetet. Under hösten genomfördes fyra remisseminarier, ett i varje delregion, och en sammanställning av remissvaren påbörjades i slutet av året.

Prognosen för helårsresultatet och slutrapporteringen av miljöprogrammet 2014-2016 för Västra Götalandsregionens egna verksamheter ser positivt ut. Utav det totalt 14 målen har 9 uppnåtts, 2 inte uppnåtts och 3 saknar fortfarande resultat. De som inte uppnåtts är minskning av hushållsavfall/blandavfall i egna sjukhusfastigheter och ordination av läkemedel (antal antibiotikarecept/1000

invånare). Det slutgiltiga resultatet för 2016 av miljöprogrammets mål kommer att presenteras i regionfullmäktiges årsredovisning.

Under året har samtliga fem destruktionsanläggningar för lustgas tagits i drift (NU-sjukvården, Skaraborgs Sjukhus, Södra Älvsborgs Sjukhus, Sahlgrenska och Mölndals sjukhus). Trots att inte alla anläggningarna var i drift hela året uppnåddes målet om 50 procents minskade utsläpp från lustgas jämfört med 2009. Resultatet blev en minskning om 51 procent.

Användningen av miljö- och hälsofarliga ämnen har minskat med 98 procent jämfört med 2010 vilket innebär att målet till 2016 om 80 procent minskning är uppfyllt.

En förutsättning för att nå flera av målen i miljöprogrammet är miljökravställande i inköpsprocessen. Under året har samverkan och dialog med Koncerninköp skett kontinuerligt för att stärka miljöfokus vid VGRs inköp. Miljönämndens ordförande leder referensgruppen för inköp för att säkerställa miljöfokus i upphandlingar som är viktiga för målen i miljöprogrammet. Bemanning av miljöprioriterade upphandlingar sker i samverkan mellan miljöavdelningen och Koncerninköp. Ytterligare exempel på samverkan är en nationell arbetsgrupp kopplad till Landstingens Miljöchefer (LMC) med representant ifrån miljöavdelningen. Gruppen arbetar på uppdrag från styrgruppen för ”Socialt Ansvarstagande i Offentlig Upphandling” och LMC och har huvudfokus på miljökravställande i särskilt prioriterade upphandlingsområden.

3.2 Fokusområden

Ge bättre möjligheter till livsmedels- och energiproduktion samt stimulera ökad användning av biogas

Enligt miljönämndens detaljbudget för 2016 ska nämnden särskilt fokusera på test och demonstration av småskalig hållbar energiproduktion och smarta nät, stödja omställningen från konventionell till ekologisk livsmedelsproduktion samt driva på arbetet inom biogasprogrammets utpekade fokusområden.

- Projektet ”Mer ekologiska livsmedel – nötkött och spannmål” har startats med syftet att öka den ekologiska jordbruksproduktionen för att möta den ökade efterfrågan på ekologiska produkter. Projektet genomförs av ett partnerskap med Länsstyrelsen, LRF, Ekologiska lantbrukarna, Jordbruksverket och Rådgivarna Sjuhärad. **PÅGÅR**
- Sol i Väst är ett nätverk där offentliga aktörer tillsammans bygger upp kompetens och erfarenheter om solcellsutbyggnad. Syftet är att deltagarna ska bygga solelanläggningar och vara en föregångare för andra offentliga aktörer, företag och privatpersoner. Projektet startade i slutet av året och pågår till och med 2019. **PÅGÅR**
- Testbädden för solenergi startade som samverkansprojektet finansierat av Vinnova och Västra Götalandsregionen samt medverkande organisationer. Projektet resulterade i ett effektivt innovationskluster för solenergi där ledande aktörer har avtalat om ett långsiktigt samarbete. Projektet har skapat en effektiv arbetsform för multidisciplinär projektutveckling. **KLAR**

- Kraftsamling Smarta Nät är ett starkt samarbete mellan en rad organisationer och nätverk. Man arbetar för att öka användarens inflytande inom smarta nät och därmed skapa ökade förutsättningar för aktiva val på marknaden. Sedan starten 2011 har man arbetat tillsammans i ett växande konsortium med parter inom nyckelområden för smarta nät och energi-, it- och affärsutvecklingsfrågor. Nätverket kommer fortsatt bidra och verka bland annat via det nationella forumet för smarta elnät "Swedish Smartgrid". **KLAR**

- Långsiktiga spelregler för biogasen på nationell nivå är en fortsatt viktig påverkansfråga och på initiativ från miljönämnden har avsiktsförklaringen med Region Skåne därför förlängts till 2019 efter beslut i regionstyrelsen. **PÅGÅR**

- Genom programmet för biogasutveckling 2014-2016 har miljönämnden koordinerat samverkansplattformen Biogas Väst i nära samverkan med Länsstyrelsen för att stötta aktörerna i nätverket med mötesplatser och nya kontakter samt med nyhetsutskick. Förslag på en fortsättning för plattformen 2017-2020 har arbetats fram och beslutats. **KLAR**

- För att öka användningen av biogas som fordonsbränsle har miljönämnden genom programmet för biogasutveckling i Västra Götaland initierat och medfinansierat flera projekt och även drivit på genom andra typer av insatser. **PÅGÅR**

- En första utredning om förutsättningarna för användning av biogas som processenergi inom industrin har genomförts, som en del i arbetet att stimulera en ökad användning av biogas. **KLAR**

- En gemensam utredning har genomförts av miljönämnden, regionutvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden som ska stötta i jämförelsen och värderingen av de bredare regionala samhällseffekterna av att det sker en produktion och användning av biogas och andra förnybara drivmedel i länet. **KLAR**

- Miljönämnden är partner i Interreg-projektet Biogas2020 som syftar till att genom ökad samverkan med skandinaviska partners förbättra förutsättningarna för ökad produktion och användning av biogas. Miljönämnden leder en aktivitet för erfarenhetsutbyte mellan regioner. **PÅGÅR**

- Miljönämnden leder en biogasallians inom det europeiska nätverket ENCORE för att tillsammans med andra regioner verka för ökad produktion och användning av biogas genom bland annat ökad synlighet och påverkan på EU-nivå. **PÅGÅR**

Minska verksamhetens avfallsmängder och verka för cirkulära affärsmodeller samt skärpta miljökrav vid upphandlingar

Enligt miljönämndens detaljbudget för 2016 ska nämnden särskilt fokusera på resurseffektiva och cirkulära flöden för att minska verksamhetens avfallsmängder, samverka med inköpsorganisationen för att utveckla miljökravstället samt stödja produktutveckling och affärsmodeller för cirkulära flöden genom handlingsplanen för "Resurseffektiva och giftfria produkter och tjänster".

- Ett samverkansprojekt finansierat av Vinnova har påbörjats som kommer att återanvända textilavfall från VGR:s tvätterier. **PÅGÅR**
- VGR har inlett ett samarbete med Möbelbruket, ett kluster av möbel- och transportföretag i Skaraborg, för omhändertagande av möbler som VGR annars skulle kastat. Ett samverkansavtal mellan Skaraborgssjukhus och Möbelbruket har tagits fram i samarbete med juridiska enheten, Koncernkontoret. **PÅGÅR**
- Utvecklingen av Tage, det interna systemet för byteshandel av möbler, har slutförts under Q4 2016. I utvecklingen ingår att Tage har utvidgas och omfattar samtliga förvaltningar och bolag samt gjorts mer användarvänligt. **KLAR**
- Inom handlingsprogrammet för Resurseffektiva och giftfria produkter/tjänster har sex projekt inom cirkulär ekonomi och minskad kemikalieanvändning inom textil- och möbelbranschen beviljats medel under 2016. **KLAR**
- Nytt program har tagits fram för ”Cirkulärt mode och hållbara miljöer” som ersätter programmet Resurseffektiva och giftfria produkter/tjänster. **KLAR**
- Miljönämnden koordinerar nätverket ”Giftfria förskolor/barnmiljöer där kommunerna i Västra Götaland och Halland samt Västra Götalandsregionen medverkar. **PÅGÅR**
- Under 2016 har miljönämnden medverkat i Naturvårdsverkets uppdrag till regeringen kring förutsättningar för att minska textila avfallsmängder. **KLAR**
- Miljönämnden deltar i Vinnovaprojektet för Utmaningsdriven innovation för cirkulära möbelflöden. **PÅGÅR.**
- I samband med utdelningen av Göteborgspriset för hållbar utveckling arrangerade miljönämnden ett seminarie kring ”Delandekonomi och entreprenörskap” med pristagaren för. **KLAR**

3.3 Verksamhetens miljöarbete

Miljönämnden har ett strategiskt och samordnande ansvar för miljöarbetet i VGRs egna verksamheter och har under året tagit fram och berett förslaget till miljöplan 2017-2020 som beslutades av regionfullmäktige i oktober. Utöver det har nämnden ansvarat för samordningen av miljöredovisning, miljöombudsutbildning, miljösamordnarträffar och koordinerat arbetet med att minska förekomst av miljö- och hälsofarliga ämnen samt arbetet med övergripande åtgärder för målområde ”Produkter och avfall”.

För miljönämndens egen verksamhet har ekologiska alternativ och köttfri kost alltid efterfrågats vid egna arrangemang av möten och konferenser där förtäring ingått.

4. Ett kulturliv som engagerar

4.2 Fokusområden

Utveckla Göteborgs botaniska trädgård

Enligt miljönämndens detaljbudget för 2016 ska nämnden färdigställa utvecklingsplanen för Botaniska trädgården.

- Miljönämnden har färdigställt en långsiktig utvecklingsplan för Botaniska trädgården ur beställarperspektiv och beslut har även fattats av regionfullmäktige om trädgårdens långsiktiga utveckling ur ett ägarperspektiv.

Inom ramen för uppdraget med fokusområdet har två rundabordsamtal med politiker och tjänstemän genomförts för att lyfta frågor av strategiska betydelse för utvecklingen av Botaniska trädgården. Det handlar om frågor där styrningen kompliceras av att flera nämnder berörs. Det första samtalet handlade om Gröna Rehab och det konstaterades att grön rehabilitering bör betraktas som en del av Västra Götalandsregionens strategiska arbete för att personalen ska kunna ha ett långsiktigt hållbart arbetsliv. Det fanns också en samsyn om att Gröna Rehab bör få en tydligare utpekad roll som kompetenscentrum. Vid det andra rundabordsamtalet lyftes kopplingen mellan Botaniskas verksamhet och regionens kulturuppdrag. Trädgården är ett viktigt besöksmål och kan lyftas tydligare som en del av besöksnäringen.

8. Rättigheter och folkhälsa

8.1 Mänskliga rättigheter och jämlik vård

Inom ramen för handlingsplanen för jämställd regional tillväxt arbetar Koncernkontoret aktivt med att alla utvecklingsinsatser ska nå kvinnor, män och underrepresenterade grupper i samma omfattning. Arbetet utgår från ett intersektionellt förhållningssätt, vilket bland annat innebär att organisationer som får regionala utvecklingsmedel får kunskaper i normkritik och likabehandling.

8.2 Folkhälsa

Miljönämndens engagemang och finansiering av såväl Västkuststiftelsen som Göteborgs Botaniska Trädgård har en koppling till folkhälsa; Västkuststiftelsen i sitt uppdrag med att stimulera friluftsliv och Botaniska i sin roll som besöksmål för rekreation och kunskap om biologisk mångfald. Botaniskas verksamhet Gröna Rehab som ger rehabilitering för VGRs anställda är även en viktig verksamhet ur ett folkhälsoperspektiv.

9. En budget i balans

Rapporteras på underliggande rubriker.

9.1 Ekonomiskt resultat

Miljönämnden redovisar ett positivt ekonomiskt resultat om 0,8 miljoner kronor för år 2016.

Resultaträkning	Periodens utfall			
	Utfall t.o.m. 1612 mnkr	Budget t.o.m. 1612 mnkr	Utfall t.o.m. 1512 mnkr	Avvikelse mot budget mnkr
Utfall				
Övriga intäkter	2,1	2,7	5,0	-0,5
Verksamhetens intäkter	2,1	2,7	5,0	-0,5
Personalkostnader	-4,2	-1,9	-6,9	-2,3
Övriga kostnader	-86,4	-90,1	-85,4	3,7
Verksamhetens kostnader	-90,6	-91,9	-92,3	1,3
Regionbidrag	89,3	89,3	87,5	0,0
Resultat	0,8	0,0	0,2	0,8

Resultat jämfört med budget

På intäktssidan visar nämnden en budgetavvikelse på -0,5 miljoner kronor. Intäkter i projekt varierar mellan åren och är svåra att förutbestämma och för 2016 har inte intäkterna nått budgeterat belopp.

En översyn av miljönämndens personalkostnader inom koncernkontoret är gjord under året vilket resulterade i att fler löner bokförts direkt på projekt i nämnden. Budgeterat belopp för personal överskrids därför med 2,3 miljoner kronor och ett överskott uppkommer under raden övriga kostnader.

Under året har 43 projektbeslut tagits av miljönämnden till en total kostnad på cirka 23 miljoner kronor. 24 av projektbesluten avser beslut riktade till externa projektägare där hela summan för projektbeslutet kostnadsförs i samband med beslutstillfället, så kallad avsättning. Resterande 19 beslut avser regioninterna projektägare där kostnaderna belastar resultatet i den takt de upparbetas. I avslutade projekt, där inte hela det beslutade beloppet har upparbetats, återförs återstående medel genom nämndens beslut och ger utrymme för nya projektbeslut. Under 2016 har 0,9 miljoner återförts.

9.2 Åtgärder vid ekonomisk obalans

Miljönämnden visar en ekonomi i balans.

9.3 Eget kapital

Miljönämnden har inte för avsikt att utnyttja eget kapital 2016.

9.4 Investeringar

Miljönämnden har inga investeringar.

10. Bokslutsdokument och noter

Bilaga 1; Bokslutsdokument och noter

11. Tillkommande rapportering

11.1 Påverkan till följd av den rådande flyktingsituationen

Regionutvecklingsnämnden har fått del av de statliga flyktingmedlen som har gjort det möjligt att anställa en koordinator och en projektledare till två nya tjänster som ska underlätta för nyanlända och asylsökande att komma i kontakt med arbetslivet.

Skolmatsakademin har under året genomfört utbildningen Validering kock. Bakgrunden är att det finns stora rekryteringsbehov inom offentliga måltider. Personal från kommunerna har fått utbildning till yrkesbedömare efter en modell som använts i privata restaurangsektorn innan. Tanken är att den egna branschen ska sätta kraven för den yrkesroll som ska prövas. Valideringen ger svar på om det behövs kompletterande utbildning eller inte.

11.2 Verksamheternas säkerhetsarbete

Miljönämnden följer regionstyrelsens framtagna rutin, vilken framgår i Regionstyrelsens årsredovisning.

11.3 Uppföljning av intern kontroll under 2016

Under 2016 har kontroller genomförts i enlighet med fastställd plan för intern kontroll 2016. För varje kontrollmoment beskrivs resultat från granskningen nedan.

Kostnadskontroll och ekonomisk balans

Kontrollmoment: finns ändamålsenliga rutiner för kontroll och uppföljning av miljönämndens ekonomi?

Uppföljning och rapporter av delårsrapport och årsredovisning sker till nämnden. I delårsrapporterna redovisar nämndens mål per mål och fokusområde. En kortfattad prognos för målpuppfyllelsen lämnas och ekonomiska resultat med kommentarer till eventuella budgetavvikelser. Miljönämnden visar en ekonomiska balans. Vidare träffas miljöchef, ekonomichef och projektkononom för månatliga avstämningar vid varje månadsbokslut.

Jäv och bisyssla

Kontrollmoment: följs Västra Götalandsregionens riktlinje om bisyssla vid nyanställning och vid utvecklingssamtal?

Granskningen har genomförts genom en redogörelse från miljöchefen. Av redogörelsen framgår att frågan om bisyssla tas upp vid nyanställning och vid utvecklingssamtal. Bisyssla som behandlas vid utvecklingssamtal tidsätts.

Kontrollmoment: säkra opartiskhet och objektiv handläggning och beslut i ärenden

En regional handlingsplan för arbetet mot oegentligheter beslutades av regionstyrelsen den 6 oktober 2015 och ett arbete pågår att ta fram regiongemensamma riktlinjer mot mutor och jäv samt hantering av misstänkta eller inträffade oegentligheter. Det planeras också utbildnings- och

informationsinsatser om hur förtroendevalda, chefer och medarbetare kan hantera risker för oegentligheter och otillåten påverkan.

Vid miljönämndens informationstillfälle om plan för intern kontroll 2017 vid miljönämndens sammanträde den 8 december 2016 lyftes att det kan finnas ett ytterligare behov av att påminna förtroendevalda och medarbetare om partiskhet och jäv.

Åtgärd: Miljönämnden planerar att under ett av sina sammanträden 2017 ha ett informationstillfälle om jäv och oegentligheter.

Delegation

Kontrollmoment: beslutad delegationsordning följs

Nämndsekreterare ansvarar för att skriva delegeringsbeslut och säkra att dessa anmäls till miljönämnden sammanträden. Delegeringsärenden finns med som angiven punkt i Västra Götalandsregionens mall för föredragningslista. Punkten tas upp för beslut vid samtliga sammanträden där det finns delegeringsbeslut att behandla. Att löpande skriva beslutsunderlag för delegeringsbeslut samt ta upp för behandling vid nämndens sammanträde bedöms som tillfredställande.

Genomförandekraft i förvaltningen

Kontrollmoment: är beställaruppdraget tillräckligt tydligt för att kunna genomföras, sker återrapporteringen i tid?

Regionstyrelsen beslutade 2016-11-18, § 285 om Den långsiktiga inriktningen för Göteborgs botaniska trädgård. Miljönämndens uppdrag till Göteborgs botaniska trädgård 2017 baseras på denna långsiktiga inriktning.

Genom dessa mål avser miljönämnden att fortsätta att utveckla sin ledning, styrning och kontroll av sitt beställaruppdrag till Göteborg botaniska trädgård.

Åtgärd: Säkerställa att en systematisk uppföljning och utvärdering kan möjliggöras av miljönämndens uppdrag till Göteborg botaniska trädgård 2017

Hantering av inkommande post

Kontrollmoment: säkra att hanteringen av inkommande post (mail och post) till miljönämnden är korrekt och effektiv

Miljönämndens handlingar diarieförs sedan 1 april 2016 i dokument- och hanteringssystemet public 360. Posthanteringen (papperspost) är oförändrad. Innan befintliga handlingar fördes över till public 360 gjordes tre testöverföringar. Miljönämndens sekreterare och registratorer granskade gemensamt testöverföringarna för att säkra hanteringen av nämndens handlingar.

Posthantering, diarieföring och arkivering fungerar fortsatt tillfredställande med bytet av system för ärendehantering och diarieföring. Fortsatt uppföljning planeras då handläggning av nämndens ärenden har börjats göras i systemet sedan december 2016.

Obligatoriskt för alla användare i systemet är att ha gått utbildningen i public 360 och medarbetarutbildning I offentlighetens tjänst, där diarieföring, grundläggande lagar och regelverk och ärendeberedningen går igenom för att säkerställa korrekt ärendehantering.

Representation

Kontrollmoment: Följs riktlinjer/rutiner i miljönämnden

Granskningen har genomförts genom 13 stickprov på representationsfakturer under 2016 och visar att upprättade fakturer överensstämmer med fakturaunderlag, uppfyller formella krav och registrerats i tid.

Resepolicy

Kontrollmoment: följs riktlinjer/rutiner i miljönämnden

Granskningen har genomförts genom stickprov på 5 representationsfakturer under 2016 och visar att upprättade fakturer överensstämmer med fakturaunderlag, uppfyller formella krav och registrerats i tid.

11.4 Särskild återrapporteringar enligt beslut i RF

Klimatväxling

I januari 2016 införde Västra Götalandsregionen klimatväxling för egna verksamheter. Beslutet togs av regionfullmäktige den 20 oktober 2015 (§ 168, dnr RS 3743-2014) och innefattar även att miljönämnden har uppdraget att varje år, senast i februari, prioritera vilka åtgärder som ska genomföras för medlen varje år.

I början av 2016 beslutade miljönämnden att klimatväxlingsavgiften skulle gå till att genomföra en informationskampanj i Västra Götalandsregionens verksamheter om hållbart resande, påbörja uppbyggnad av laddinfrastruktur, öka arbetet med att minska verksamhetselen, möjliggöra och finansiera inköp av elcyklar samt öka andelen förnybara drivmedel för ambulans- och sjuktransporter. P.g.a. försenad upphandling av ambulansfordon, samt stor aktivitet på marknaden för bl.a. biodieseln HVO, genomfördes inte åtgärden.

Under året har följande insatser gjorts:

- Ett informationsmaterial om hållbart resande har tagits fram i syfte att användas i verksamheterna och ett utskick till chefer i samtliga förvaltningar och bolag har gjorts. Utöver det har resan för miljöavdelningen att träffa majoriteten av alla förvaltningars och bolags centrala ledningsgrupper påbörjats.
- Västra Götalandsregionen har påbörjat uppbyggnaden av en laddinfrastruktur. Efter förseningar står nu 78 platser för laddning klara och kommer tas i bruk i början på 2017. Övriga platser kommer färdigställas innan sommaren 2017.
- Under året har en utredning gjorts för att se över hur VGR kan organisera sig bättre för en effektivare användning av verksamhetsrelaterad energi samt var insatserna för att minska energin bäst gör nytta. Utredningen visar bl.a. att mer fokus bör läggas på mängdvaror, som monitorer och datorer, hellre än större maskiner, som visserligen förbrukar mycket energi, men finns i ett fåtal exemplar.
- Intresset för att få en elcykel i verksamheterna har varit mycket större än förväntat. Under året har ansökningar till över 230 cyklar kommit in. 177 cyklar har kunnat köpas in och levereras under året.

12. Fördjupad rapport till egen nämnd/styrelse

Miljönämnden arbetar under 2016 enligt regionfullmäktiges antagna budget för Västra Götalandsregionen (VGR) samt med tillväxt- och utvecklingsstrategin Västra Götaland 2020 (VG 2020).

Verksamheten

Inledning

Under 2016 har flera stora processer i verksamheten nått delmål och avslutats. Förslag till strategiska vägval för ett gott liv i ett fossiloberoende Västra Götaland 2030 har behandlats i miljönämnden och beredningen för hållbar utveckling (BHU) och gått på remiss. Miljönämndens förslag om miljöplan 2017-2020 för VGR:s egna verksamheter har beslutats av regionfullmäktige. Nya handlingsprogram för Hållbara transporter, Hållbar energi och bioinnovation, Livsmedel och gröna näringar och Cirkulärt mode och hållbara miljöer har tagits fram och beslutats efter utvärdering.

VG 2020 sätter ramarna för arbetet med tillväxt och utveckling mellan år 2014 och 2020 och är huvudverktyget för att, i samverkan i Västra Götaland, genomföra den gemensamma visionen om Det goda livet. Miljönämndens arbete utgår framförallt ifrån kapitlet En region där vi tar globalt ansvar och områdena Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan och Hållbar konsumtion som driver ansvar, utveckling och innovationer. Genom handlingsprogrammen inom klimat, energi, transporter och livsmedel samt handlingsplanen för hållbara produkter och tjänster har miljönämnden arbetat med att bidra till att målen i VG 2020 ska nås.

Miljönämnden avsätter även årligen en miljon kronor per kommunalförbund för genomförande av miljöåtgärder i VG2020. Kommunalförbunden lägger till lika mycket medel själva. Under 2016 rekviderade GR/BRG, Fyrbodals och Skaraborg hela miljonen medan Boråsregionen/Sjuhärad rekviderade 708 748 kronor.

Exempel på projekt och verksamhet som genomförts är:

- Industriell symbios
- Trähus i Sjuhärad
- Europa minskar avfallet
- Affärsdriven miljöutveckling i Fyrbodals
- Re:design factory
- Hållbara Skaraborg
- Green Gothenburg

A. Minskad klimatpåverkan från egna verksamheten

Under 2016 färdigställde miljönämnden förslaget på miljöplan 2017-2020 för Västra Götalandsregionens egna verksamheter. På miljönämndens sammanträde i juni så beslutade nämnden om förslaget som sedan skickades till regionstyrelsen och regionfullmäktige för vidare politisk behandling. Regionfullmäktige beslutade om planen på sitt sammanträde i oktober. Under hösten påbörjades även arbetet med att ta fram en kommunikationsplan och material för miljöplanen.

I december 2016 antog miljönämnden nya kriterier för Västra Götalandsregionens eget miljödiplomeringsystem. De nya kriterierna är uppdaterade och anpassade till målen i miljöplanen 2017-2020 och giltiga under samma tidsperiod.

Under året har flera samverkansprojekt startats upp med syfte att minska klimatpåverkan från de produkter som regionens egna verksamheter använder. Det handlar främst om att öka andelen biobaserade och återvunna material i förbrukningsprodukter men också att öka livslängden för exempelvis möbler och inredning.

Under våren 2016 fortsatte miljönämnden att stödja de förvaltningar som ville satsa på pilotprojekt i syfte att minska matsvinnet i vården. Pilotprojekt genomfördes på Kungälv's sjukhus. Stöd gavs även till flera andra sjukhus i uppstartsfasen av projekten.

Under året har ett ramverk med vägledande dokument utvecklats och färdigställts för Miljöplan 2017-2020 målområde kemikalier. Ramverket möjliggör uppföljning och redovisning av resultat för målområde kemikalier, arbete med kravställande i upphandling och arbete med att minska förekomsten av miljö- och hälsofarliga ämnen i verksamheten. Utgångspunkten är ett trafikljussystem där varor som levereras till Västra Götalandsregionen klassas som grön, gul, röd eller grå beroende på vilka krav dessa uppfyller. Följande dokument ingår i ramverket och har publicerats under året (www.vgregion.se/miljomalkemikalier):

- Västra Götalandsregionens kemikaliekrav
- Vägledning miljö- och hälsofarliga ämnen i verksamheten
- Vägledning lek- och pedagogiskt material

Konceptet Giftfria offentliga rum, numera benämnt Kemikaliesmarta rum, har testats och utvecklats under året. Främst har detta skett genom insatser inför och i samband med ett byggprojekt inom Södra Älvsborgs sjukhus, närmare bestämt ett väntrum på Barn- och ungdomsmottagning/Barn- och ungdomspsykiatri i Skene (SÄS Skene BUMS). En sammanfattning av insatser och resultat för projektet publicerades under hösten och finns på www.vgregion.se/miljomalkemikalier. Konceptet har presenterats för aktörer i Västra Götaland och nationellt. Dels i samband med ett möte för nätverket giftfri förskola i Västra Götaland (samordnas av Miljönämnden) och dels i samband med Kemikalieinspektionens Forum för Giftfri Vardag den 8 december i Uppsala.

Utifrån förslag från Västfastigheter har Miljöavdelningen under året anordnat två utbildningstillfällen för personal i VGR som ansvarar för och arbetar med drift- och underhållskemikalier. Det är ett område där det förekommer många olika sorters kemiska produkter varav många med miljö- och hälsofarliga egenskaper. Utbildningen är ett samarbete mellan Miljöavdelningen, Hälsan och arbetslivet, Västfastigheter, Regionservice, Koncerninköp och GöteborgsOperan.

B. En fossiloberoende region

Strategiska vägval för en fossiloberoende region

2009 antog regionfullmäktige "Klimatstrategi för Västra Götaland" där målet är att regionen ska vara fossiloberoende 2030. Omställningen till ett fossiloberoende

Västra Götaland är också prioriterat i Västra Götalands tillväxt- och utvecklingsstrategi VG 2020. I Regionfullmäktiges budget för 2015 gavs i uppdrag till miljönämnden att beskriva vägen för att nå målet om ett fossiloberoende Västra Götaland år 2030, det arbetet sker i processen ”strategiska vägval”. Arbetet påbörjades 2014 och görs tillsammans med Länsstyrelsen, och i dialog med kommuner, kommunalförbund, akademi, näringsliv med flera.

Under 2016 har det underlagsmaterial som tagits fram, i form av faktamaterial samt material från en omfattande dialogprocess, analyserats och sammanställt. Förslaget på hur vi ska prioritera och öka takten för att nå det regionala klimatmålet om fossiloberoende 2030, skickades ut på remiss i slutet av juni. Under hösten genomfördes fyra remisseminarier, ett i varje delregion, och en sammanställning av remissvaren har gjorts i slutet av året. Ett första möte i syfte att initiera och bilda ett klimatråd för Västra Götaland hölls också under våren.

Ett förberedande arbete och en dialog med berörda aktörer har påbörjats för att ta fram en struktur för hur vi ska initiera arbetet inom förslagets fyra prioriterade områden; Hållbara transporter, klimatsmart och hälsosam mat, Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler.

Hållbar energi

Under 2016 antogs ett nytt program för Hållbar energi och bioinnovation. Programmet fokuserar på insatser som utvecklar Västra Götalands energisystem för ökad produktion från förnybara källor och effektivare energianvändning, stärker innovationskraften genom att stimulera samverkan mellan näringsliv, forskning och offentlig sektor samt underlätta teknik och tjänsteutveckling som bidrar till minskad användning av fossil energi globalt.

Passivhuscentrum Västra Götaland aktivt med att utveckla centret till en nationell nod med målsättning att få statlig finansiering till centret under 2017. Satsningen görs tillsammans med Sveriges Energikontor som har samordningsroll för 15 lokala energikontor runt om i landet. I takt med att det byggs mer energieffektivt får miljöpåverkan från byggnationen och materialvalet ett allt större fokus. Passivhuscentrum har under året anställt en expert inom området och två förstudier inom materialflöden till byggande har också initierat under året. Ett med fokus på ökade cirkulära flöden av byggmaterial och ett på byggande för ändrat klimat.

I projektet "Passivhusrenovering och byggnadsintegrerad solcellsfasad på miljonprogramshus" renoveras ett miljonprogramshus i Bergsjön i Göteborg till passivhusstandard samtidigt som solcellsmoduler monteras integrerat i ny fasad och på tak samt ett stort antal sensorer installeras för att utvärdera byggnadens prestanda.

Genom Power Väst arbetar miljönämnden med att stärka samverkan mellan västsvenska aktörer inom vindkraftsområdet för att medverka till en väl genomtänkt utbyggnad av vindkraften i Västra Götaland vilket bidrar till att minska klimatutsläppen från fossila bränslen. Projektet har två huvudmål; mer vindel i Västra Götaland och mer arbetstillfällen inom vindkraftsbranschen. Power Väst har jobbat mycket med att erbjuda kommuner utbildning i

vindkraftens utveckling och presentera de senaten forskningsresultaten om vindkraftens påverkan på miljö och omgivningen. Det är viktigt för att möjliggöra så att bl.a. befintliga tillstånd kan användas mer resurseffektivt.

Under året har Power Väst tillsatt en projektledare till att driva havsvindforum som är ett nationellt nätverk tillsammans med Region Skåne, Blekinge och Kalmar med fokus på utvecklingen av det regionala näringslivet kopplat till havsbaserad vindkraft. Under året har fokus legat på att utveckla nätverket till fler regioner.

Västra Götalandsregionen har ett nationellt uppdrag inom Nätverket för vindbruk som drivs av Energimyndigheten. Noden ansvarar för att samordna och koordinera de olika näringslivsprojekt som i dag bedrivs inom ramen för Nätverket för vindbruk. Noden jobbar mycket med att ta fram underlag och informera om teknik- och marknadsutvecklingen och genomför intervjuer med forskare och entreprenörer för att bättre kunna hjälpa dem att utveckla sina tjänster och produkter genom befintliga innovationsstrukturer. Det största delprojektet har varit att projektleda nätverket för vindbruks seminarier under den stora nationella vindkraftskonferensen Vind2016.

Hållbara transporter

Under 2016 antogs ett nytt program för Hållbara transporter av miljönämnden, regionutvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden.

I Strategiska vägval för en fossiloberoende region blev transporter ett prioriterat område där förslag på fem olika satsningar görs: klimatsmart vardagsresande, omställning till fossilfria fordon, effektivare godstransporter, klimatsmarta möten och semestrar, större marknad för biobaserade material och drivmedel.

I arbetet med att få till lokala klimatinvesteringar samarbetar Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen för att arrangera informationsträffar och rådgivning för de som vill söka medel från det nationella stödet Klimatklivet. Totalt har staten beviljat 84 ansökningar stöd i Västra Götaland, flest i hela landet. Merparten av dessa investeringar har varit transportrelaterade som exempelvis laddinfrastruktur respektive fossiloberoende transporter.

Under årets första kvartal har kemi- och materialklustret bytt huvudman från Business Region Göteborg till Johannebergs Science Park. Finansiering har beviljats från strukturfonden.

Under året har miljönämnden lämnat remissvar på Bonus- Malusutredningen. Förslaget styr nybilsförsäljningen och bra fordon ur klimat- och miljösynpunkt får en bonus medan dåliga fordon får en extra skatt (malus). I svaret anser vi att förslaget i sin nuvarande konstruktion inte leder tillräckligt snabbt mot målet om fossiloberoende fordonsflotta, utan snarare är en försämring mot nuvarande system.

Under året har miljönämnden också varit med och lämnat ett skriftligt bidrag till en strategi för omställningen av transportsektorn till fossilfrihet som en del i ett uppdrag Energimyndigheten fått från Miljö- och energidepartementet.

I början av 2016 var det kick off för EU-projektet GREAT som ska skapa en transportkorridor för flytande fordonsgas och el mellan Hamburg och Oslo, och där VGR deltar. Inom ramen för GREAT arrangerade VGR och Region Skåne under hösten ett seminarium i Bryssel för att lyfta fram goda nordiska exempel och samverka över gränserna för satsningar på laddinfrastruktur för elfordon och användningen av biogas som drivmedel, framför allt för tunga fordon.

Biogas

Under våren genomfördes en utvärdering av programmet för biogasutveckling i Västra Götaland 2014-2016 och miljönämndens stöd till samverkansplattformen Biogas Väst. Resultatet var ett av underlagen inför utformningen av nästa fas. I december fattade miljönämnden beslut om Kraftsamling Biogas 2017-2020 som en fortsättning på miljönämndens samlade satsningar på biogasutveckling i Västra Götaland. Genom plattformen Biogas Väst genomförs både nätverksaktiviteter och riktade insatser inom utvalda områden i nära samverkan med länsstyrelsen, kommuner, energibolag, jordbruksföretag, fordonsindustri, drivmedelsföretag, forskare med flera. Goda exempel från Västra Götaland har kontinuerligt lyfts fram i artiklar på biogasvast.se som haft 5 500 besökare under året. Biogas Västs nyhetsbrev har fortsatt hjälpa nätverket att hålla sig uppdaterade om hur långt olika frågor och projekt har kommit. Antalet prenumeranter är drygt 330. Tack vare medel från de två EU-projekten Biogas2020 och GREAT har bemanningen kunnat växlas upp med en person och intensiteten av aktiviteterna i nätverket kunnat stärkas från april 2016.

Produktionen av biogas fortsätter överstiga efterfrågan i Västra Götaland. Produktionen i länet ökade 2015 med 16 % från 303 GWh till 351 GWh på de totalt 47 anläggningarna. Den största delen av ökningen (38 GWh) beror på att förgasningsanläggningen GoBiGas kom i kontinuerlig drift. Samtidigt var försäljningen av fordonsgas oförändrad och låg kvar på 255 GWh, även om biogasandelen ökade från 71 till 79 %.

Aktiviteter som ska stimulera en ökad användning av biogas har därför prioriterats under 2016. En gemensam utredning har beställts av miljönämnden, regionutvecklingsnämnden och kollektivtrafiknämnden som stöd i jämförelsen och värderingen av de bredare regionala samhällseffekterna av att det sker en produktion och användning av biogas och andra förnybara drivmedel i länet. Frågan om hur biogasens bredare samhällsnyttor ska synliggöras och värderas har även varit fokus i framtagandet av en så kallad nationell Strategiska innovationsagenda (SIA), där Biogas Väst bidragit tillsammans med de andra Biogas-väderstrecken, med stöd från Energimyndigheten. Vidare har dialog har förts med flera av kommunalförbunden om insatser som bidrar till en fossiloberoende fordonsflotta, där biogas är en viktig pusselbit. Arbete har inletts för initiativ inom andra användningsområden än fordonsbränsle t ex som processenergi i industrin och biogas som bränsle för färjetrafik.

Långsiktiga spelregler för biogasen på nationell nivå är en fortsatt viktig påverkansfråga och i början av 2016 förlängdes avsiktsförklaringen till 2019 mellan Västra Götalandsregionen och Region Skåne för att tillsammans jobba med detta efter beslut i regionstyrelsen. Fler regioner välkomnas att ansluta. Det internationella samarbetet har intensifieras 2016. Dels i Skandinavien genom miljönämndens medverkan i interreg-projektet Biogas2020 som syftar till

gränsöverskridande samverkan mellan regioner och aktörer i Sverige, Norge och Danmark. Tillsammans har bland annat första upplagan av Skandinavien Biogaskonferens arrangerats i Trollhättan med över 300 deltagare. En dialog arrangerades mellan regionala politiker där samarbete och enighet över partigränserna lyftes fram som en viktig väg framåt. Dels i övriga Europa där miljönämnden leder en biogasallians i nätverket ENCORE.

C. Hållbar produktion och konsumtion

Handlingsplanen Resurseffektiva och giftfria produkter och tjänster

Under 2016 antogs ett nytt program för Cirkulärt mode och hållbara miljöer som ersätter programmet Resurseffektiva och giftfria produkter/tjänster.

Under året har det varit en aktiv dialogprocess med Naturvårdsverket gällande regeringens uppdrag att utreda ett eventuellt producentansvar för textil där Västra Götalandsregionen lyft fram vikten av att förslaget kan bidra till affärsutveckling för insamlade textilier i Västra Götaland. Högskolan i Borås har gjort en utredning som visar att vår styrka ligger i satsningar på teknik- och produktutveckling för cirkulär ekonomi samt effektivare system för insamlingsorganisationerna att säkerställa professionell sortering.

Re:textile Gallery, ett labb för cirkulär produktutveckling, invigdes i Borås under året. Här finns prototyper för hur man kan uppdatera befintliga kläder på ett professionellt och semi-industriellt sätt med tekniker från Västsvenska företag.

I juni genomfördes en större workshop kring cirkulära möbelflöden med aktörer från hela värdekedjan för att diskutera affärspotential. Många goda idéer kom fram under stort engagemang som ska inkluderas i pågående projekt. Projektet "Möbelbruket" har startat i Tibro som testar att tar hand om stolar som ska slängas och uppdaterar dem i samarbete med möbelbranschen med sikte på återförsäljning.

Dialog och en enkät med kommunerna i Västra Götaland kring insatser inom ramen för handlingsplanen för giftfritt och resurseffektivt har genomförts. Prioriterat blev giftfria förskolor, hållbara miljöer med cirkulära flöden, giftfria textilier, underlätta för konsumenter att göra medvetna val.

Livsmedel och gröna näringar

Handlingsprogrammet för Livsmedel och gröna näringar 2013-2016 har utvärderats och ett nytt program för perioden 2017-2020 har antagits av miljönämnden och regionutvecklingsnämnden. I budgeten lyfts omställningen från animaliskt till mer vegetariskt protein fram. Det är också en fråga som prioriterats i Vägvalsarbetet då denna ändring av kostvanor är en effektiv åtgärd för att minska klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen och dessutom ger hälsovinster.

Som resultat av en tidigare utlysning har projekt startats inom ekologisk produktion, nötköttsproduktion för att främja biologisk mångfald och en förstudie inriktad på integrationsfrågan men också med tydlig miljöinriktning.

Det är 10 år sedan Skolmatsakademien startade samverkan mellan regionen och drygt 20 kommuner. Antalet deltagande kommuner har fördubblats sedan starten och miljönämnden har beviljat extra resurser för att lyfta betydelsen av skolmaten under jubileumsåret med höjdpunkt den 31 oktober då ca 700 personer, främst anställda inom måltidsverksamheter, men även politiker och andra engagerade samlades på Konserthuset i Göteborg för att blicka bakåt och glädja sig åt den goda utvecklingen som akademien och skolmaten haft.

Hållbar stads- och landsbygdsutveckling

Representanter för den parlamentariska landsbygdskommittén besökte Västra Götaland i juni för ett dialogmöte med berörda aktörer. Mötet arrangerades i Vänersborg i samarbete mellan Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen. Den nationella politiken på området har stor betydelse för Västra Götaland, bland annat för att landsbygdsprogrammet styrs mer centraliserat nu än under den tidigare programperioden. Kommittén har lagt fram sitt slutbetänkande.

För att stärka det lokala kretsloppet genom att ta tillvara avfall och återföra näring till jordbruket genom biogödsel, har miljönämnden beslutat att fortsätta medfinansiera den framgångsrika samverkan och erfarenhetsutbytet mellan över 20 kommuner och verksamheter som jobbar för ökad insamling och bättre kvalitet på matavfallet till biogasproduktion. Samt stöttat att erfarenhetsutbytet utökats till även kommuner i Skåne. Dessutom har en utbildning arrangerats tillsammans med SLU för målgruppen ägare och driftansvariga för gårdsbiogasanläggningar om bland annat processbiologins betydelse för driftoptimering samt substratens påverkan på biogasprocessen.

D. Lyft fram friluftsliv och främja biologisk mångfald

Göteborgs botaniska trädgård

Under 2016 besökte 677 000 personer Botaniska trädgården och målet på 500 000 personer överträffades ordentligt.

Miljönämnden har antagit underlag för den långsiktiga utvecklingen av Göteborgs botaniska trädgård. Underlaget kommer att utgöra grunden för uppdraget till verksamheten från 2017.

Ett av fokusområdena i VGR:s budget 2016 är att Utveckla Göteborgs botaniska trädgård. Arbetet har påbörjats och två rundabordssamtal kommer att genomföras innan sommaren; det första ska handla om den fortsatta utvecklingen av Gröna Rehab och det andra om botaniska trädgårdens roll som en del av besöksnäringen och kulturutbudet i Västra Götaland.

Botaniska trädgården har fått en ny undervisningsbyggnad vilket ger förbättrade möjligheter för den pedagogiska verksamheten dit skolbarn kommer från hela regionen. Restaurangen i Botaniska har renoverats och fått en ny profil som ligger i linje med trädgårdens uppdrag och verksamhet.

I regionens budget för 2017 har medel avsatts för projektering av nya växthus. Det är en investering av strategisk betydelse för utvecklingen av Botaniska trädgården, men den är också angelägen för att minska arbetsmiljöriskerna och den höga energiförbrukningen.

Västkuststiftelsen

Under året deltog nästan 3 200 personer på guidade vandringar. Sammanlagt genomfördes 150 vandringar i 96 skyddade naturområden. Över 1 100 deltagare hade inte tidigare besökt naturområdena (36 procent). Guidningarna varierade i tema och det fanns mycket för den intresserade att välja på: långa turer i vildmarksområden, örnskådning, naturnatta med fladdermöss och nattfjärilar, barn- och familjevandringar, spaning efter lax, kulturhistoriska vandringar m.m. Enkätundersökningen visade hur deltagarna fördelade sig i olika kategorier. Majoriteten av deltagarna var över 50 år, varav 57 procent var kvinnor. Utöver att öka kunskapen om natur och miljö så är det en viktig uppgift för Västkuststiftelsen är att främja folkhälsan och vi vet att naturupplevelser ökar välbefinnandet och håller oss mer friska.

På initiativ från miljönämndens presidium har Västkuststiftelsens huvudmän (VGR, Region Halland och GR) påbörjat en översyn av det långsiktiga uppdraget till stiftelsen. Syftet har varit att ha en diskussion om huvudmännens ambitioner och förväntningar på Västkuststiftelsen och stiftelsens långsiktiga utveckling. Hittills har en fördjupad nulägesbeskrivning av Västkuststiftelsen tagits fram och en omvärldsanalys genomförts – hur genomförs motsvarande uppgift i andra delar av landet? Det återstår att tydliggöra vad stiftarna vill få ut av de insatser som görs och att ta fram en ny finansieringsmodell från 2018 och framåt.

Västerhavsveckan

Årets Västerhavsvecka inföll 6-14 augusti. I år deltog över 80 olika arrangörer samt en stor mängd forskare med över 1000 programpunkter. För första gången inkluderades även Kattegatt genom Kattegatts Kustvattenråds försorg. Trots blåsigt och regnigt väder har även årets Västerhavsvecka varit lyckad. Några få aktiviteter har fått ställas in på grund av det dåliga vädret, men vissa av dessa har kunnat flytta inomhus eller har genomförts en annan dag under veckan.

E. Verksamhetsbidrag

I detta kapitel beskrivs de verksamheter som miljönämnden långsiktigt finansierar genom verksamhetsbidrag samt Göteborgspriset.

Lokalproducerat i Väst

Lokalproducerat i Väst hade 329 företag i nätverket vid årets slut och 198 av dessa hade tagit del av rådgivningsinsatser under året. Rådgivnings- och utvecklingsverksamhet bedrivs också i nätverk, exempelvis för mjölkproducenter som vill satsa på egen förädling. Lokalproducerat i Väst har arrangerat kurser och deltagande i mässor för producenter och studieresor till företagen för presumtiva kunder. Antalet gårdsbutiker ökar och ett cafénätverk har bildats.

Energigården

Energigården har under 2016 bytt verksamhetsledare. Energigården har under året varit en pådrivande kraft för energieffektivisering i lantbruket samt ökad produktion och användning av energi från jord, skog, sol och vind.

Miljöbron

Miljöbron har under 2016 arbetat för positiva relationer mellan högskola och näringsliv och öka kompetensen hos studenter och företag i de områden där

Miljöbron verkar. Man har under året fortsatt erbjuda och utvecklat olika projektformer så som Uppdrag, Kursprojekt och Examensarbete/Uppsats.

Skolmatsakademien

I Skolmatsakademien har 51 organisationer varit medlemmar under året; ett 40-tal kommuner, där ca hälften av Göteborg och Borås stadsdelar haft eget medlemskap, plus en friskolekoncern och ett kommunalt kunskapsförbund som driver gymnasieutbildning. Utöver insatserna i samband med 10-årsjubileet så har särskilt fokus lagts på kompetensutvecklingsinsatser inom ekologiska livsmedel och klimatsmarta matval.

GAME

GAME har under 2016 fortsatt verka för att sammanföra företag med myndigheter och forskningsorganisationer med syfte att tillsammans stärka den västsvenska samhällsutvecklingen med innovationer och miljöteknik. Under 2016 har GAME bland annat genomfört GAME-dagen där den nationella miljösamordnare för näringslivet, presenterade sitt arbete samt diskuterade med närvarande företagsrepresentanter. Det har även genomförts workshops och seminarier under året med teman som exempelvis Environmental Footprint, testbäddar och investeringsbidrag.

Satsningen ”Samhälle och Innovation”, som består av fyra enkäter, har under året arbetats fram tillsammans med GAMEs verksamhetsråd. Den första enkäten med tema ”Cirkulära affärsmodeller” skickades ut till medlemmarna under slutet av året. Satsningen kommer att slutföras under 2017.

Göteborgspriset

Göteborgspriset för hållbar utveckling delas varje år ut till personer eller organisationer som gör betydelsefulla förändringar för en hållbar värld. Göteborgspriset drivs som en förening med kansli i Göteborg. Priset ger möjlighet att lyfta lokala och regionala goda exempel och sätta dem i ett globalt sammanhang. Priset vill inspirera medborgarna i Västra Götaland och våra lokala ledarprofiler, såväl politiken som näringslivet att agera och fatta beslut för en långsiktig hållbar utveckling. Västra Götalandsregionen stöttar Göteborgspriset för hållbar utveckling med 1 miljon kronor årligen och företräds i styrelsen av miljönämndens ordförande samt i referensgrupp för genomförandet av en representant från miljöavdelningen. Priset delas ut i samverkan mellan Göteborgs Stad, Västra Götalandsregionen och elva företag.

Temat för 2016 års pris var ägo-delande och informationsdelande och hur det bidrar till en hållbar utveckling. Priset gick till sydkoreanen Park Won-Soon, borgmästare i Seoul, en av världens första sharing cities. Priset delades ut under en lyckad ceremoni i Göteborg den 17:e november.

Under 2016 har Göteborgs Stad tillsammans med miljöavdelningen, Västra Götalandsregionen på uppdrag av Göteborgsprisets styrelse genomfört en utredning för att belysa möjligheter till effektivisering av organisationen kring Göteborgspriset.

Bokslutsdokument RR KF BR

Miljönämnden

2017-01-16 14:42

	Not	Utfall 1612	Utfall 1512
Resultaträkning			
Verksamhetens intäkter	1.	2 109	4 950
Verksamhetens kostnader	2.	-90 596	-92 290
Avskrivningar och nedskrivningar		0	0
Verksamhetens nettokostnader		-88 487	-87 340
Finansnetto	3.	0	18
Erhållna/lämnade bidrag spec. beslut		0	0
Erhållna/lämnade regionbidrag		89 284	87 498
Obeskattade reserver (bolagen)		0	0
Årets resultat		797	176

	Not	Utfall 1612	Utfall 1512
Kassaflödesanalys			
Löpande verksamhet			
Årets resultat		797	176
Investeringsbidrag		0	0
Avskrivningar		0	0
Utrangeringar/nedskrivningar		0	0
Reavinster/-förluster sålda anläggningstillgångar		0	0
Avsättningar		6 490	2 648
Obeskattade reserver (bolagen)		0	0
Kassaflöde från löpande verksamhet före förändring av rörelsekapital		7 287	2 824
Förändring av rörelsekapital			
Ökning-/minskning+ av förråd		0	0
Ökning-/minskning+ av kortfristiga fordringar		1 815	132
Ökning+/-minskning- av kortfristiga skulder		-4 806	642
Kassaflöde från löpande verksamhet		4 296	3 598
Förändring av redovisningsprincip		0	0
Förändring av eget kapital		-1	0
Investeringsverksamhet			
Investeringar		0	0

Momsjustering vid överlåtelse	0	0
Anläggningstillgångar överfört mellan enheter	0	0
Försäljningar anläggningstillgångar	0	0
Aktier och andelar	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	0	0
Finansieringsverksamhet		
Ökning-/minskning+ av långfristiga fordringar	0	0
Ökning+/minskning- av långfristiga skulder	0	0
Erhållna/lämnade bokslutsdispositioner	0	-100
Justering för årets aktiverade investeringsbidrag	0	0
Förändring aktiekapital	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	0	-100
ÅRETS KASSAFLÖDE	4 295	3 498
Ingående likvida medel och kortfristiga placeringar	48 380	44 882
Utgående likvida medel och kortfristiga placeringar	52 675	48 380
Kontroll av årets kassaflöde	4 295	3 498
Differens	0	0

Balansräkning	Not	Utfall 1612	Utfall 1512
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar		0	0
Materiella anläggningstillgångar			
- byggnader och mark		0	0
- maskiner och inventarier		0	0
- pågående investeringar		0	0
Finansiella anläggningstillgångar		0	0
Summa anläggningstillgångar		0	0
Omsättningstillgångar			
Förråd		0	0
Kortfristiga fordringar	4.	872	2 687
Kortfristiga placeringar		0	0
Likvida medel		52 675	48 380
Summa omsättningstillgångar		53 547	51 067
Summa tillgångar		53 547	51 067
Eget kapital			
Eget kapital		1 575	1 500

Bokslutsdispositioner		0	-100
Årets resultat		797	176
Summa eget kapital		2 372	1 576
Avsättningar	5.	44 366	37 876
Skulder			
Långfristiga skulder		0	0
Kortfristiga skulder	6.	6 809	11 615
Summa skulder		6 809	11 615
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		53 547	51 067

Redovisningen är upprättad enligt de anvisningar som lämnats från Västra Götalandsregionen. Anvisningarna bygger på kommunallagen, lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer utfärdade av Rådet för kommunal redovisning.

Noter, tkr

1. Verksamhetens intäkter	1612	1512
Övriga bidrag, internt	266	1 600
Övriga bidrag, externt	1 921	1 391
Övriga intäkter, internt	446	747
Övriga intäkter, externt	-524	1 212
Totalt	2 109	4 950
2. Verksamhetens kostnader	1612	1512
Personalkostnader	4 197	6 887
Lämnade bidrag, internt	31 804	34 236
Lämnade bidrag, externt	38 100	37 657
Lokalkostnader, internt	71	27
Lokalkostnader, externt	73	444
Verksamhetsanknutna tjänster, internt	0	132
Material och varor, internt	4	-15
Material och varor, externt	501	426
Övriga tjänster, internt	12 019	8 044
Övriga tjänster, externt	2 669	3 378
Övriga kostnader, internt	3	47
Övriga kostnader, externt	1 155	1 027
Totalt	90 596	92 290
3. Finansnetto	1612	1512
Finansiella intäkter		
Ränteintäkter, internt	0	18
Totalt finansnetto	0	18
4. Kortfristiga fordringar	1612	1512
Kundfordringar, externt	6	40
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, internt	0	1 600
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter, externt	215	116

Övriga fordringar, internt	1	0
Övriga fordringar, externt	650	931
Totalt	872	2 687

5. Övriga avsättningar	Ing värde	Utg värde
Ange på raderna vad avsättningarna avser	37 876	44 366

6. Kortfristiga skulder	1612	1512
Leverantörsskulder, externt	4 857	7 816
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter, internt	77	19
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter, externt	1 813	1 179
Övriga kortfristiga skulder, internt	21	0
Övriga kortfristiga skulder, externt	41	2 601
Totalt	6 809	11 615